

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 8 του Γενάρη 1906

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 180

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Απολογία (συνέχεια).

ΕΡΜΟΝΑΣ. Κριτικές αναποδιές (Τὰ «Μπουμπούκια» τοῦ Γιάννη Στεφανῆ—Physiologie morale du poète).

Ι. Σ. Νουσοκομεία καὶ Χριστιανισμός.

ΘΕΑΤΗΣ. Θεατρικά — 'Η βουλιαγμένη Καμπάνα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ. 'Απὸ τὰ «Μπουμπούκια».

Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. 'Ο 'Ασώτος (συνέχεια)

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. J. E.—Δ. Κάσιος Γαζίας.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα καὶ Πράγματα (Σκιασμοί—'Η Κυβέρνηση δουλεύει...—'Ο τρελλὸς δασοφύλακας—'Αρώματα Συριακά—'Τὰ προσόντα τοῦ Παρέδρου).

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — Η ΚΟΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Όσα λέει ὁ παλληκαρὸς μας Ἑρμονας στὸ ἔργο του «Physiologie morale du poète» χαρακτηριστικὰ τῶν δασκάλων μας καὶ ὅσα γιὰ τὴν ἀριότητα τῶν νοσοκομείων ποὺ μᾶς κατέχει, πολὺ σωστά καὶ ἔξιστα. Τὸ μεταχειρίσασθαι πάλι ποὺ κάνει τῆς γλώσσας μας, ὅπως καὶ στὰ βιβλία του, κατὰ τὴν παρατήρηση τοῦ Παλαμά, ἔτσι καὶ σ' αὐτὸ τοῦ τοῦ ἔργου, εἶναι ἀξιοζήλευτο. Σκόνταψα ὅμως σὲ μερικά μέρη κατὰ τὸ τέλος καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ἐλεύθερα νὰ τοῦ πῶ—σύμφωνα μὲ τὸ στίχο τοῦ Παλαμά. Ἐσκεπτοὶ στὸν κατατρεγμὸ καὶ ὁλόισοι στὴ βούβη—ὅτι δὲ ζυγώνει στὴν ἀλήθεια θέλοντας νὰ ἐξηγήσῃ τὴ μανία μας γιὰ νοσοκομεία καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς καθόλου σὰν ποὺ τὸν καταλαβαίνει.

Τοῦ φαίνεται πῶς εἶναι θρησκεία δουλική. Ὁ ὅπα δόλ του ὅμως τὸν νοιώθουν γιὰ θρησκεία λεπτέριας, ὅπως καὶ εἶναι. Καὶ ἂν αὐτοὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ νοιώσουν σάληθινὸ, ὑπάρχουν οἱ μαρτυρίες τῶν ἀδιάφορων ἑνὸς libre penseur ἔξαφνα, ὅπως ὁ G. Séailles, ποὺ καὶ ὁ φιλοτεχνήτης Oscar Wilde δὲν μπορεῖ νὰ πῇ πῶς τοῦ εἶταν θολωμένη «τῆς ἀνώτερης Κριτικῆς ἢ κυβερνήσεως», εἴτε πρὶν δυὸ χρόνια ἀνάμεσα σ' ἄλλα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θρησκείας αὐτῆς καὶ τὰκόλουθα: «Ὁ Ἰησοῦς ὡς ἡ νεώτερη σκέψις τὸν νοιώθει εἶναι . . . ὁ ὁχτρός γενικὰ τῶν τύπων, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐλεύθερης συνείδησης, ἑνὸς ποὺ ἐνάντια στὶς ἐξουσίες νύφεται ἀπὸ φῶς αὐτὸ ποὺ εἶναι μέσα στὸν καθένα καὶ ποὺ δὲν πρέπει νὰ τὰφίνει νὰ σβύνη ἐκεῖνος ποὺ «τὸ χεῖρ» εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ στὶς προσταγὰς τοῦ νόμου

ἀντιθέτει τὸ ἐσωτερικὸ αἶσθημα ποὺ ξεπερνῶντας τελετές καὶ δόγμα μᾶς δείχνει ζωὴ τῇ θρησκείᾳ καὶ ὅχι μηχανισμὸ ἀπὸ καμώματα ἱερὰ καὶ μαγικά.

«Ὁ Ἰησοῦς . . . εἶναι ὁ ἀντίπαλος τῶν Φαρισαίων, ἑνὸς ποὺ γιὰ σικανταλισμὸ τῶν Φαρισαίων κάθε καιροῦ προκηρύττει πῶς αὐτὸ Σάββατο ἔγινε γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ὅχι ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὸ «Σάββατο»· ἐκεῖνος ποὺ πολεμᾷ τοὺς παπάδες, ποὺ μὲ τὴν πρόφραση προσευχῶν καταπίνουσι σπίτια χηρῶν, καὶ διώχνει τοὺς ἐμπόρους ἀπ' τὸ Ναὸ, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἄπλός καὶ γενναῖος, ποὺ δίχως κόπο ὑψώνεται ἀπ' τὴν πρὸλήψιν καὶ τὴν συνθήκην τοῦ κοινωνικοῦ ἠφρισμοῦ, τρώει μαζί μὲ ξεπεσμένα ὑποκείμενα, μὲ τελῶνες καὶ πόρνες ποὺ δὲ θέλει νὰ πελπίσεται κινεῖς γιὰ ὁποιαδήποτε ψυχὴ καὶ οὔτε νὰ τὴν ἀπελπίσῃ . . . ὁ αἰρετικὸς πᾶγα πᾶσι τοὺς αἰρετικούς τοὺς πεσμένους ἀπ' τὴν ὑπερήφανη ὀρθοδοξία κατὰ κτλ. κτλ.» Πῶς ἑνὸς τέτοιος ἀρχηγὸς μποροῦσε νὰ σκαρῶσθαι θρησκεία δουλική, ἀφοῦ εἶναι ὁ ἴδιος ἡ ζωντανὴ Λεφτεριά: «Ἄν οἱ παραχαράχτες τῆς θρησκείας τοῦ τὴν ἐντυσαν μὲ ρυῖα δουλοσύνης, αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα. Κόπιασε τοῦ λόγου σου νὰ τὴν λευτερώσῃς.

Τὸν λέει ἀκόμη τὸ Χριστιανισμὸ θρησκεία συμποναρική. Δὲν ξέρω πῶς μπορεῖ καὶ τὰ συνταιριάζει τὸ δουλικὸ καὶ τὸ συμποναρικόν. Ψυχοπνία μοῦ φαίνεται πῶς αἰσθάνεται ὅχι ὁ δούλος γιὰ τὸν ἀφέντη του, παρὰ ὁ ἀφέντης, ὁ λεύτερος, ὁ καλύτερος, γιὰ ἑνὸς κατώτερό του καὶ λοιπὸν ἔρχονται ἀνάποδα οἱ δυὸ ἔννοιαι. Ἄν πάλι θέλει νὰ πῇ πῶς ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἶναι σὰ σύνδουλοι καὶ συμπαθεῖς ὁ ἑνὸς τὸν ἄλλον, τότες, ἀφοῦ ὄντας σὲ ἴση μοῖρα συμπονοῦν καὶ οἱ λεύτεροι θὰ πῇ πῶς αἰχμητικὰ ψυχοπνία ἀνήκει στὴν ἀνθρωπότη καὶ ὅχι στὸ Χριστιανισμὸ μοναχά, ἀκόμη καὶ ἂν τὸ πιστεύουμε πῶς εἶναι δουλικὴ θρησκεία. Μὰ ὅχι μόνον οἱ ἄνθρωποι, παρὰ καὶ τὰ ζῶα, θαρρῶ, συμπαθοῦνται ἀναμεταξύ τους. Λοιπὸν στὸν Ἑρμονα, ἂν θέλῃ νὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν «τέστις ἀνίδεες καὶ μολεμένες ἀρχές», δὲ μένει παρὰ ν' ἀντιστρέψῃ τοὺς ὅρους τῆς δημιουργίας τοῦ Δευκαλίωνος. Ἐκεῖνος, λένε, ρίχνοντας πέτρες πίσω του τὴν ἔκανε ἄνθρωπος· ὁ Ἑρμονας ὅς μᾶς παίρνῃ ἑνὸς ἑνὸς καὶ ὅς μᾶς ρίχνῃ πίσω του γιὰ νὰ γίνουμε πέτρες καὶ νὰ θεραπευτοῦμε. Ὅμως καὶ αὐτὸ ἀκόμη, γιὰ νὰ θέλῃ νὰ μᾶς θεραπεύῃ, δὲν τὸ καταλαβαίνω. Μᾶς συμπονᾷ τάχα, ἐνὸς πρέπει νὰ μᾶς μισῇ σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ Νίτσε, ποὺ βέβαια δὲ θὰ τὴν ἔχῃ γιὰ μολεμένες; Τότες οἱ τί δάσκαλος εἶναι καὶ τί διδάσκει; Δὲ μᾶς μυντζώνει καὶ νὰ μᾶς ἀφίσῃ στὰ χάλια μας;

Τὰ νοσοκομεία λοιπὸν, ἂν εἶναι σωστά ὅσα λέω,

δὲν εἶναι τοῦ Χριστιανισμοῦ, μόνον εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ δημιουργήματα. Χριστιανὸς εἶμαι ἐγώ, μὰ ἐπειδὴ εἶμαι καὶ Ρωμαῖος, σιχαίνουμαι, πειότερο ἴσως ἀπ' τοὺς ἀντιχριστιανούς, τὰ νοσοκομεία καὶ ἀγαναχτῶ μὲ τὴν στραβωλὰ τῶν πλουσίων μας, ποὺ ὅλο σ' αὐτὰ κατασταλάζει ἡ φιλοπατρία τους. Γιατὶ τὸ Χριστιανισμὸ εἶναι βεβαιότατο πῶς γιὰ τὰ παθισμένα κορμιά τῶν νοσοκομείων δὲν τὸν μέλει καθόλου. Χαρχατῆρες ἀνέγκους θέλει αὐτὸς νὰ πλάσῃ, ψυχὴς ζητᾷ νὰ θεραπεύῃ, ἄνθρωπους νὰ μορφώσῃ καὶ τοὺς ἄνθρωπους θεοὺς νὰ τοὺς κάνει. Μήπως τοὺς γιαντῶς τοὺς βροῖει ὁ Χριστιανισμός; Αὐτὸς ἔπλεσε θεὸ τὸν Ἀσκληπιό; Τὰ πρῶτα quasi—νοσοκομεία, ποὺ λέγονταν Ἀσκληπιεία, ὁ Χριστιανισμὸς τὰ δημιούργησε; Καὶ τὰ ὀδυνηρὰ φάρμακα αὐτὸς τὴν ἀνάλυψε; Τὰ ζωήματα τοῦτα ἔρχονται φυσικὰ ὅστερ' ἀπὸ μιὰ τέττα κατηγόρια, ὑπερπονητικὴ νὰ τὴν ποῦμε, τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸν εἶπα παλληκαρὸς τὸν Ἑρμονα. Ὄναι ἀκόμη πρὸ παλληκαρῆς, ἂν θυλολογήσῃ πῶς πῆρε πολλὴ φόρα καὶ βιαστικὰ μᾶς μίλησε. Ἄς ἀφίσῃ κατὰ μέρος τὸ Νίτσε νὰ βροντοφωνᾷ. Τὸ βροντοφώνημα τοῦ μοιάζει μὲ τὴν φωνὴν χαλασμένου καὶ σκουριασμένου φωνόγραφου. Ἐκνευρίσθησε λόγια καὶ ἰδέες εὐαγγελικὰς, κλεμμένες παρὰ νὰ πῇ, ἀφοῦ τίς ἀνακάτωσε σὲ μιὰ βρώμικη ταλάττα ἀπὸ δικῆς του λόξας καὶ ἀναποδιές. Ἡροστρατικὴ καρδιά εἶχε καὶ αὐτός. Ποῦ καταντάει κοινωνία μὲ Νιτσεῖνες ἰδέες, μὲ ψευτοβουλοιστίες καὶ μὲ ψευτοχριστιανούς, ὅς τὸ καμάρωσθαι ὅποιος θέλει στὴ δίκην τοῦ Κωσταγερκαράκη.

Ι. Σ.

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΟΔΙΕΣ

Α'. Μπουμπούκια. Γ. Κ. Στεφανῆ. Ἀθήνα. Τυπ. Α. Δελιγιάννη.

Εἴτανε φαίνεται γραμμένο καὶ αὐτὸ νὰ ξεφυτρώσῃ σύνωρα ἡ δημοτικὴ στὰ πρὸ μακρινά, τὰ πρὸ ἀπόξενα μέρη τοῦ κόσμου. Καὶ δὲν εἶναι παράξενο τὸ φαινόμενο αὐτό. Στὴν ξενιτιὰ λευτερώνεται ὁ Ρωμαῖος—ὁ πολυτεχνίτης καὶ ταξιδευτής—ἀπὸ τὴν ζούλα τῆς δασκαλοσύνης καὶ ἀπὸ τῆς κοινωνίας τοῦ τὴν ἀνελικρύνει καὶ τὸν κακομοιρασμὸ. Ἐκνοῖγεται, καὶ ἔτσι μπορεῖ νὰ μελετήσῃ πρὸ στοχαστικὰ καὶ πρὸ ἀφοδὰ τὸν ἑαυτὸ του—δηλαδή τὴν πατρίδα του, τὴ γλώσσα του, τὴν ἀνατροφή του. Καὶ τότε βλέπει—βλέπει καὶ καταλαβαίνει καὶ τὸν συνεισφέρει τῆς ἀλήθειας ὁ θυμός. Τὸ νοιώθει τότε πῶς ὁ ἀγῶνας τῆς δημοτικῆς συμαζεύει μέσα του—μισοκρυμμένες ἀκόμα—ὅλες τὶς προσπάθειες τὶς ξεχωριστὰς ποὺ πολεμοῦν

νά νικήσουν τὴν πολύμορφον ψευτιά καὶ νὰ λευτερώσουν τὸ νόμιμον φῶς.

Τέτοιους μοῦ γέννησε στοχασμούς ἕνα καινούριον βιβλίον—γραμμένο σὲ καθάρια δημοτικὴ—ποῦ τώρα τῶρα μᾶς ἦρθε ἀπὸ τῆ Μαδαγασκάρης. Δὲν ξέρω ἂν ὁ ποιητὴς ποῦ μᾶς ἔστειλε τὰ «Μπουμπούκια» του ἀπὸ τὸ νησί τῶ Malgachis θὰ στερεωθῇ ἀργότερα σὲ τρόπο ποῦ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἐξωτικούς στύλους τῆς δημοτικῆς, μὰ κρίνοντας ἀπὸ τούτη τὴν πρώτη του δοκιμὴ ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ στέκῃ κάπως δισταχτικός. Ὁ κ. Στεφανῆς εἶναι βέβαια γεμάτος καλὴ θέληση καὶ ἀναρτερουγίζεταί σὲ ἰδανικά μὰ στὴ μορφή ποῦ διάλεξε γιὰ νὰ εἰκονίσῃ τὴς λαχτάρες του καὶ νὰ πῇ τίς φωνές τῆς καρδιάς του δὲν μπόρεσε νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ συνθιμισμένη ποιητικὴ φρασεολογία καὶ νὰ δείξῃ πρωτοτυπία, νὰ φανερώσῃ τὴν ἄμεση συγγένειαν τοῦ τραγουδιστῆ μὲ τὴ γύρω ζωὴ. Κάποια καταχνιά ρητορικὴ, κάποια μονότονη ἀτολμία σταματᾷ τὸ ξεπέταγμα τοῦ στίχου του καὶ νερούλιαζέι τὴς ιδέες του. Ποῦ καὶ ποῦ ξαστραφτεῖ σὰν ἀναλαμπὴ καμιά στροφή πρὸς λεύτερη καὶ λυγρὴν, ξεσηκώνεται κανένας στίχος χτυπητός, καμιά φωνὴ ἀληθεύεται καὶ τρανολαλεῖ. Μὰ πρὸς συχνὰ οἱ στίχοι ἀραδιάζονται λαπαδιασμένοι καὶ κουτουλάνε σκοτεινοὶ καὶ ἄμορφα συχίζονται. Λογισμοὶ λειψανάθαι με κολοβὲς εἰκόνες. Ἡ ῥίμα μοιάζει πρὸς τὸν τύραννον παρὰ μούσα ὁδηγῆτρα καὶ μερικὲς ἐπαναλήψεις καταντῶνε κουραστικές.

Καὶ γενικὰ ἡ ποίησις τοῦ κ. Στεφανῆ δὲν εἶναι ἀρκετὰ γραμμωτὴ, σφιχτόδετη, ἀτομικὴ. Μένει ἀόριστος καὶ ἀσώματος. Μᾶς μιλᾷ κάπου γιὰ τὰ χάρδια τῆς ξενιτιάς καὶ ὅμως οὔτε μιὰ εἰκόνα δὲν κατορθώνει νὰ ζουγραφίσῃ ζωντανὴ καὶ ξέσκεπη τῆς φύσης ποῦ τότε περιζῶνε.

Ἡ γλωσσικὴ ὡς τόσο ἐπιμέλεια τοῦ κ. Στεφανῆ δίχως ἄλλο εἶναι καὶ μὲ τὸ παραπάνω ἐπαινετὴ. Ἀκολουθεῖ μὲ ἀλάθουτη ὁρθοδοξία τὸ σύστημα τοῦ κ. Ψυχάρη. Αὐτὸ εἶναι κατὰ, σημαντικὸ μάλιστα. Ἰσως, ἰσως ὅμως νὰ ἔξασε πῶς μερικὰ τελικὰ νὰ στὰ ῥήματα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἔννοια καθὼς:

«στὰ κρουσταλλένια πόδια σου ἀπλώθηκα
[στρωσίδια]

ὅπου κιντυνεύει ὁ ποιητὴς νὰ γίνῃ στρωσίδι γιὰ νὰ μὴν ἀφίσῃ τὸ ν τοῦ «ἀπλώθηκα» νὰ σμίξῃ παρά τιμα μὲ τὸ ἀρχικὸ σ τοῦ «στρωσίδια». Ὁ κανόνας εἶναι βέβαια σωστός μὰ πρέπει καὶ ὁ ποιητὴς νὰ

ἔχῃ ἀρκετὴ τέχνη γιὰ ν' ἀποφεύγῃ τέτοιες δρακόντιες ἀπονιές. Τὰ δημοτικὰ τραγούδια παραβλέπουν ποῦ καὶ ποῦ στὸ τέλος τῶ ρημάτων τὸ συναπάντημα τοῦ κατακαμένου ν μὲ κατοπινὰ παράταιρα σύμφωνα, καὶ ἐπιτέλους ἔ γίνεται αὐτὸ σὲ τομὴ ἀπάνω ἢ ἀπὸ τὸ τέλος στίχου στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐρχομένου, τὸ ἀμάρτημα δὲν εἶναι ἀσυχώρητο. Δὲ συχωροῦνται ὅμως κατὰ χασμωδίες σὲ μερικὰ μισόστιχα σὰν τούτα:

«νερὰ ἀφροκυλοῦνε».

ἢ «σὰ μιὰ ἀχτίδα ἄστρου».

ποῦ δὲ φαίνονται νὰ πειράζουν καθόλου τὸ αὐτὶ καὶ τὸ γούστο τοῦ κ. Στεφανῆ.

Ἡ γλωσσολογία καλὴ μ' ἀκόμα καλῆτερη ἡ τέχνη. Κανονικὴ καὶ μετρωμένη γλώσσα εἶναι βέβαια συστατικὸ ἀπαραίτητο τοῦ τεχνίτη. Μὰ θὰ εἴταν ἴσως σοφώτερον ἂν ὁ κ. Στεφανῆς εἶχε φυλάξῃ λίγη παραπάνω προσοχὴ καὶ ἀξιοσύνη γιὰ τὴν ποιητικὴν τοῦ τέχνη ἀντὶ νὰ σκληρωθῇ σύψυχα στὰ πόδια τῆς γλωσσικῆς Γοργόνας.

II. La Physiologie Morale du Poète. Fl. Parmentier—Valenciennes.

Κατάβαθη κριτικὴ πᾶνω σὲ τέτοιαις λογῆς μελέτη θὰ χρειάζονταν ἴσως ἀντίστοιχη μονογραφία. Δὲν εἶναι ὅμως ἐδῶ τόπος γιὰ πολύμακρα ἐπιχειρήματα καὶ σκετάματα θεωριῶν καὶ γι' αὐτὸ θὰ προσπαθῶ μόνον νὰ ξεσύρω μὲ λίγες συγκρατητὲς κοτυλιές τίς οὐσιαστικὰς γραμμὰς τῆς ψυχολογικῆς ἐξέτασης τοῦ κ. Parmentier.

Ἡ ποιητικὴ ἀρετὴ στηρίζεται—κατὰ τὸ συγγραφεὴ—πάνω στὸ κοινὸ ψυχόρμητο τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Ἰδανικόν, δηλαδὴ πρὸς τὴν Καλὴσύνην, τὴ Δικαιοσύνη καὶ τὴν Ὁμορφίαν. Τ' ὀνοματίζει «ψυχολογικὸ ψυχόρμητο» γιὰ νὰ τὸ ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὰ φυσιολογικὰ ψυχόρμητα ποῦ κυβερνοῦν τὴς σωματικὰς ἐνεργείας καὶ ἀντενέργειας. Καὶ καθὼς τὸ ζωτικὸ ψυχόρμητο μαντεύει τὴς φυσικὰς ἀνάγκας καὶ προσπαθεῖ ἀσυνείδητα νὰ πιτύχῃ τοὺς ὁργανικοὺς σκοποὺς των, ἔτσι καὶ τὸ ψυχολογικὸ πασχίζει νὰ φτάσῃ στὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ὁμορφίαν τοῦ ἰδεατοῦ κόσμου.

Ἡ ἐπιστήμη ἔχει ξηγήσῃ τὴ μόρφωσιν τοῦ φυσιολογικοῦ ψυχόρμητου, ἔχει δείξῃ πῶς εἶναι ἀποτέλεσμα κληρονομικοῦ θησαυρισμοῦ καὶ πρᾶξης ὁμοιόμορφα ὠφέλιμης ποῦ ἐντυπώνεται στὸ μνημονικὸ τοῦ ζώου καὶ ποῦ σιγὰ σιγὰ κατασταλάζει

στὴν αὐτόματη συνείδησιν τῆς φυλῆς. Ἰδία καταγωγὴ δὲ στοχάστηκε ὁ κ. Parmentier νὰ δώσῃ στὸ ψυχολογικὸ ψυχόρμητο τοῦ ἰδανικοῦ καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε νὰ παραδεχτῇ θεωρίαν ἑξοριστικὴν—πῶς ἡ ἀποκάλυψις δηλαδὴ τοῦ Ἰδανικοῦ γίνεταί γιὰ πρώτη φορὰ στὸς σοφοὺς τῆς ἀρχαιότητος (ποιοὺς δὲν ὀρίζει), πῶς στάθηκε τότε «νὰ συγκοινωνήσουν» ἐκεῖνοι ἀσυνείδητα, μυστικὰ καὶ προνομιακὰ μὲ «τὴ ζωντανὴ τὴν Ἰδέαν, τὴ δύναμιν τὴν ὑπερκόσμου» ποῦ κυβερνᾷ τὴς Μοῖρας. Ὁ κατηγορηματικὸς λόγος «τῶν εὐγενικῶν ὁρμῶν τοῦ ἀνθρώπου βγαίνει λοιπὸν ἀπὸ μυστηριώδη ὄντοτητα συνταγιάζουμένη ἀπὸ «τὴν τέλειαν τὴν Ὁμορφίαν, τὴν ἀπόλυτην Τελειοσύνην» καὶ τὴν αἰώνιον Σκέψιν».

Τέτοιαι βᾶσις ἔχει τὸ βιβλίον καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ξετυλίγονται τὰ θεωρητικὰ συμπεράσματα καὶ τὰ ψυχολογήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ ποιητῆ. Ὡς τόσο κάποιαι ἀντιλογίαι σηκώνονται ἁπλῶς μπροστὰ στῆς κριτικῆς τῆς δισταχτικῆς περιέργειας. Ὁ κ. Parmentier χωρίζει τὸ ἰδανικὸν ἀπὸ τὴν ὄλην. Ξεγινίεται ὅμως καὶ συνορίζετ' ὁ ἰδανικὸς μὲ τίς ιδέας τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικίου—καθαρὰ κοινωνικὰς, ἠθικὰς καὶ φυσικὰς ὁλικὰς λειτουργίας—καὶ τοῦ ὀρθοῦ, τὸ αἴσθημα δηλαδὴ ποῦ κατὰ τοὺς δαρβινιστάδας βγαίνει ἀπὸ τὴν ὁλικώτατην ἀνάγκην τῆς παιδογονίας. Εἶναι ἀρκετὰ ρομαντικὴ, σκεδὸν ἴσως μεσαιωνικὴ, ἀντίληψις τὸ χωρίσμα τῆς ζωῆς σὲ ὄλην καὶ πνεῦμα καὶ ὁ κάπως ἄτονος τρόπος ποῦ ξεσκαλίζεται τὸ ζήτημα στὴ μελέτη αὐτὴ ἀφίνει δύσκαρστο συναίσθημα ἀθαρρεσίας καὶ ρηχῆς λογικῆς.

Φαντάζομαι πῶς θὰ εἴτανε πρὸς τολμηρὸν καὶ πρὸς ἀληθινὰ φιλοσοφικὸν νὰ προσπαθῆται κανεὶς νὰ φανερώσῃ τὸν τρόπον ποῦ γεννιέται μέσα στὴ φυλετικὴ θύμηση τοῦ ποιητῆ τῆς τέχνης ἡ συνείδησις, δίχως ὅμως νὰ κρεμίσῃ ἀπὸ δόγματα καὶ νὰ σκίξῃ τὴν ζωὴν σὲ χωρίσματα ποῦ δὲν ὑπάρχουν. Στὰ συναισθήματα καὶ στὰ ἑκπαινήματα τὰ πρὸς ζωντανὰ, τὰ πρὸς ἄβυσσα, βρίσκεται τὸ κεφάλαιον τῆς ποίησιν καὶ εἶναι τὸ μυστήριον τῆς βαθύτης καὶ εἶναι τὸ ξεπέταγμα τῆς τέχνης μεγάλο γιὰτὶ ἀπὸ τὴν ἔκθεσιν τὴν ταπεινὴν μὲ τὰ δίκαια τῆς φρενὸς σηκώνεται καὶ φτάνει στὰ οὐρανοκόρυφα τῆς πλαστικῆς ἰδέας. Μέσα μᾶς εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ μόνον μᾶς μεγαλώνουμε. Ποτὲ δὲ χωριστικὰ ἀπὸ τὸ ρυθμὸν καὶ εἶναι μάταιον νὰ προσκυνῶμε ἀθώρητα εἰδωλα ὄντας ζῆ μέσα στὸ αἷμα μᾶς παντα ὁ μεγάλος ὁ Πάντας. Μὰ ξέρουμε. Καίριος νὰ ξενιάσουμε ἀπὸ φιλοσο-

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΣΩΤΟΣ*

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Δὲν ξέρεις τίποτα. Ἡ προστυχία τοῦ Φωστήρα εἶναι χοντροπροστυχία ἀπὸ καῖνες... Ὅπου σταθεῖ καὶ ὅπου βρεθῇ μιλάει πάντα γιὰ τίς γυναῖκες ποῦ τὸν ἀγαποῦνε, καὶ βρίσκονται πολλοὶ ποῦ τὸν πιστεύουν. Θαρρῶ μάλιστα πῶς σὲ μερικοὺς ἡ Ἐλπίδα θὰ περνᾷ γιὰ ἐρωμένην του, μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ ὁ Ἀποστόλης τὸν παίρνει πάντα μαζί του, θὲς ἀπὸ συμπάθεια, θὲς γιὰ νὰ γελᾷ... Δὲν ξέρω.

Η ΡΗΝΑ. Ὁχι δὲ, κατῆμενε, καὶ τόσο!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ξέρω τί λέω. Μιά φορὰ, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, τοῦ εἶπα τοῦ Ἀποστόλη νὰν τοῦ κάνει μούτρα, γιὰτὶ ἡ τόση φιλία θὰ παραξηγηθεῖ ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ ὁ Ἀποστόλης μοῦ ἀποκρίθηκε πῶς παραλυμένοι ἀνθρώποι σὰν καὶ ἐμένα δὲ θὰ

κυβερνήσουν τὸ σπῆτι του. Κ' εἶχε δίκιο ὁ Ἀποστόλης. Τί καλὸ νὰ περιμένεις ἀπὸ μένα;

Η ΡΗΝΑ. Δὲν εἶν' αὐτό. Θὰν τοῦ φάνηκαν ὑπερβολικὲς οἱ ὑποψίες σου.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ὑπερβολικὲς; Ἀκουσε λοιπὸν! Ἐνα βράδι καλοκαιριὰτικο βγήκαν περίπατο καὶ τὸν πήρανε μαζί τους. Ὁ πατέρας μὲ τὸν Ἀποστόλη εἶχανε μείνει πίσω καὶ κουβεντιάζανε. Ὁ Φωστήρας μὲ τὴν Ἐλπίδα εἶχαν προχωρήσει πολὺ, παραπολὺ μπροστὰ, ἔτσι ποῦ ὅποιος τοὺς ἐβλεπε θὰ νόμιζε πῶς εἶχανε βγεῖ οἱ δύο μοναχοὶ τοὺς περίπατο. Πέρασαν καὶ μπροστὰ ἀπὸ τὴν μπίρα τοῦ Ζαχαράτου καὶ τοὺς εἶδαν κάποιι φίλοι του. Ὅταν τ'ἄλλο βράδι οἱ φίλοι του τὸν σταυρώνανε γιὰ τὴν καινούρια του κατάχτησιν, ὁ ἀλιτῆριος χαμογελώντας τοὺς ᾄδενε νὰν τὸ πιστεύουν.

Η ΡΗΝΑ. Μὰ τότε εἶναι παλιαθῶπος.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Αὐτὸ τὸ λέω καὶ ἐγὼ. Μοναχὸς ὁ Ἀποστόλης δὲ θέλησε ποτὲ νὰν τὸ παραδεχτεῖ. Τοῦ τὸ δηγήθηκα, ὅπως τ'ᾄκουσα ἀπὸ τοὺς φίλους μου, καὶ μοῦπε πῶς τ'ᾄγαλα ἀπὸ τὴν κοιλία μου.

Η ΡΗΝΑ (ἀπορώνας). Μπα! Σὲ καλὸ του!

(Χτυποῦν τὴν ἱζαμόποριν)

Η ΕΛΠΙΔΑ (ἀπ' ὄξω). Μᾶς δέχεστε;

Η ΡΗΝΑ. Ποιὸς νᾶναι;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Δὲν κατάλαβες τὴ φωνὴν τῆς Ἐλπίδας; Χωρὰτὴ μᾶς κάνει.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (ἀπ' ὄξω καὶ αὐτός). Ὡστε νὰ φύγουμε;

Η ΡΗΝΑ. Μπα! Κι ὁ Φωστήρας! (Δυνατὰ Ὁρίστε! Ὁρίστε!)

Η ΕΛΠΙΔΑ (μπαίνει μὲ τὸ Φωστήρα, φορτωμένονε λουλούδι). Ὁ κ. Φωστήρας, Γιάννη, ὁ θαμναστὴς σου!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (χαμογελώντας). Μπαί!.. Χωρὰ σὲ μένανε!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (τρέχοντας καταπάνου του). Νὰ σ' ἀγκαλιάσω, νὰ σὲ πνίξω στὰ φίλα... Μὰ αὐτὰ τὰναθεματισμένα, τὰ βλογημένα ἔθελαν νὰ πῶ. Λουλούδια!.. Βρὲ θεοσκοτωμένα, δώδεκα μέρες ἐδῶ καὶ νὰ μὴ φανῆς πούθεν!.. Τάρνυθηκες τὰ παλιν, τὰ-γαπημένα σου τὰ κατατόπισα; Σὲ καλὸ σου!

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Δουλιές! Δουλιές!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Δουλιές!.. Δὲ βαριέσαι!.. Σὲ μᾶς!.. (Ὑλκοκοιτάζοντας τὴν Ρήναι) Μὲ τέτιχ συνοροῖα τὸ ξέρω καὶ ἐγὼ. Τὸ σπῆτι μεταμορφώνεται σὲ κῆπο Χαρίτων!..

Η ΡΗΝΑ. Ἡ καλὴσύνη σας! Μὰ ὅχι δὲ καὶ τόσο χοντρά!

Η ΕΛΠΙΔΑ (γελασιά). Ὁ κ. Φωστήρας εἶναι,

* Κοίταξε φύλλα 176, 177, 178 καὶ 179.

Ψία τόσο περήφανη και θά τελειώσω λέγοντας πώς
ὁ τόνος τοῦ βιβλίου μ' ἔφερε κάποτε νὰ νομίζω
πὺς διαβάξω κανένα ξεχασμένο ἔργο μεσοχρονιάτικου
σκολαστικισμοῦ ὅπου παραστράτησαν ἀναχρονιάζον-
τας ἀρκετές τεχνотροπίες κ' ἐπιστημονικοὶ ἀφορι-
σμοὶ καὶ ρητορικὲς φουσκοθαλασσίες τῆς φιλολογίας
τοῦ καιροῦ μας.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΜΠΟΥΜΠΟΥΚΙΑ

Παρακάλιο.

Μὴν πὰς στὰ ξένα τὰχαρα, μὴν πὰς !
ὦ ὁμορφιά μου ἐὼν ἀχνή θλιμμένη,
γῦρε τὰ μάτια τὰ γλάρα ἃ μ' ἀγαπᾷς
κι ἀνάστησε μιὰ νύκτι ποῦ πεθαίνει.

Θέλω ἡ καρδιά ἡ ποδοπλάνταχτη βαθιά,
λουλουδί σιῆς ἀγάπης τὴν πλημμύρα,
νὰ νοιώσῃ θάλας ζωῆς λιγοψηχιά
γεομένη μέσ' στοῦ κόρφου σου τὰ μῦρα.

Κι ἀπλώνοντας ἀργὰ οἱ λοισμοί.
σιτὰ πέλαγα τοῦ νοῦ σου καὶ τὰ δόση,
νὰ τραγουδήσουν τῆς λαχτάρας τὴν ὁρμή.

Κι ὅταν τὴν ὥρα τὴ στεγνὴ μου πλαχνικὰ
τὸ χέρι μου σφιχτὰ θὰ σ' ἀγκαλιάσῃ,
νὰ κλέψω δυὸ φιλιὰ σου—μυστικὰ !...

Ὁ Ποιητής.

Ἀπ' ὅτι ἀγάπησα πιστὰ ἴσκιος δὲν ἔχει μείνει
τὰ κήδεσιν τῆς ξεχαστῆς ἀνέμου νεκροφόροι
στὴ μαρμαίοντα μου καρδιά, βογγᾷ τὰ γρηγορότερα,
καὶ σὰν ἀπὸ ξερνύχημα ὁ πόθος τρεμοσβήνει.

Ὅλη τοῦ κόσμου ἡ ὁμορφιά, εἶνα γιὰ μένα ξένη
καὶ μόνο ἡ τρεμόλαλη τοῦ δειλινοῦ καμπάνα
ποῦ μυρολόγι τῆς ζωῆς σὰν τὴ θλιμμένη μάννα
μ' ἔταν καιμὸ ἀπέραντο ποιοῦλαϊ κλαμένη.

Καὶ μόνο τὸ πεντάχλωμο ἄνθο τῆς δόξης χροῦδι,
τὰ μαλακὰ τὰ σύννεφα ποῦ βιαστικὰ διαβαίνουν,
μοῦ φαλλοῦν παραμύθιο πυροφωτῆς τραγοῦδι.

Κι ἀπλώνοντας οἱ στοχασμοὶ μ' ἀκράτητη γοργάδα

εἰλικρινέστατος. Τὴν καρδιά τοῦ τὴν ἔχει κρεμα-
σμένη στὰ χεῖλια τοῦ.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ὅπως κρατᾷς τὸ σκύλος τὸ
ψύνιο...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Παρκαλῶ, παρκαλῶ ! Οἱ
τόσο κολακευτικὲς παρομοιώσεις νὰ λείψουν. (Στὴ
Ρήνα) Δίχεστε τὰ λουλούδια μου ;

Η ΡΗΝΑ (ἀδιάφορα). Ἀφίστε τα στὸ τραπέζι.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (σαχνά). Στὸ τραπέζι ;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (γελαστά). Ἀπὸ ποῦ ; Στὴν καρ-
διά της ;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ἄ, θὰ θυμώσω, κ. Φωστήρα...

Χαρίζετε ὅ,τι σὰς χάρισα.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Νὰ μὲ συμπαθεῖτε. Ὅσα δῶρο
ὁμορφῆς τὸ χαρίζεις σ' ὁμορφῇ, τὸ δῶρο πάντα δικό
σου μένει· δὲ ζημιώνεσαι καθόλου. Τὸ δῶρο χάνεται
ἀμα χαριστεῖ σὲ ἄσκημη.

Η ΕΛΠΙΔΑ. Δὲν πιάνεται ὁ κ. Φωστήρας. Σὰ
χέλι ξεγλυστράει.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ξεχνᾷς πὺς ἔχεις νὰ κάνεις μὲ
δικηγόρο...

Η ΡΗΝΑ. Καὶ μὲ τέτιο δικηγόρο μάλιστα...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Μὲ κολακεύετε ! (Πάει νὰ
καθῇσιν στὸ τιβάνι καὶ βλέπει τὸ βιβλίον ποῦ διάβαζε
ὁ Γιάννης. Τὸ παίρνει καὶ τὸ κοιτάζει). Μπᾶ ! (Δια-

μιὰ πλάση ἀγκαλιάζοντε μὲ κύματ' ὁρμονίας,
καὶ στὴν πλημμύρα τῆς ζωῆς, σκορποῦν ἀχνὴ γλυ-
[κάδα.

Ξαθούλας γλυκόγελο.

Γλυκόγελο τὰ σιόλιε τὰ χεῖλιά σου καὶ πάλι
τὰ ζουμπουλένια μάτια σου μὲ τὰ οὐράνια χάδια
πλημμύρισαν ἀπὸ ἔρωτα, καὶ στὸ ξαθὸ κεφάλι
ἐπλωσαν πουπουλόχνουδα σὰ λουλουδιῶ μαγνάδια.

Πῆραν τὰ πέθη τὰ πικρὰ τὰλαργινὰ τὰ νέφη,
καὶ στὴ μορφῇ σου τὴ γλυκειὰ μιὰ πορφύρῃ ἀχνάδα
ὡσὰν τὸ φῶς ποῦ τὴν ἀβγὴ βαθιά τὰ αἰθέρια στέφει,
ἔβαψε χρυσορόδινη τοῦ πόνου τὴ χλωμάδα.

Κι ὅπως ἡ φύση σταπριλιοῦ τὸ πλάνο πανηγύρι
νύφη ξυπνᾷ πεντάμορφη θρεμμένη ἀπ' τὰ χιόνια
νὰ μᾶς κερᾷ τῆς ζωῆς τὸ μαγικὸ ποτήρι.

Ἔτοι καὶ σὺ ξανάλαφες στὴν ὁμορφιά, στὴ νιότη,
σὰν τὴν ἀθάνατη θεὰ ποῦ στὰ πανάρχαια χρόνια
μάγεβε κόσμους κ' ἔχυνε ζωὴ στὴν ἀθροπότη.

Κουμμένη ὁλόγα.

Χλωμὸ μιὰ μέρα ἔγερνες τὸλόξαθο κεφάλι,
καὶ κοιτάζα πονετικὰ τὰ μάτια σου τὰ μάβρα,
πυρρίχναν καὶ βλέμματα σὲ κόσμου ἄλλου ἀγκάλη,
καὶ μάβρη σκέψη ξύπνησε τοῦ πόνου μου τὴ λάβρα.

Στῆς ὑποψίας τὴ φωτιά, χίλια ὁ νοῦς μου φέρνει
»ποιὸς ἔχει ἀγάπες μακριὰ πόσες ὁ νοῦς της εἴχνει
»σὲ πόση ὄνειρα γλυκὰ ὁ στοχασμός της γέρνει !...
καὶ σ' ἕνα δάκρυ διάφανο τὴν τρικυμία δείχνει.

«Δὲ μ' ἀγαπᾷ» καὶ κοιτάζα τὴ νεκρικὴ θωριά σου,
κ' εἶδα νὰ λάψῃ ἀίμνητο ἀπὸ ἕνα δάκρυ
ποῦ τῷ ματιῷ σου ἀβλάκωσε, βαθιά, βαθιά τὴν ἄκρη.

Καὶ μιὰ φωνὴ ἀγγελικὴ πῶστελε ἡ καρδιά σου,
ἀπάντησε στὴ σκέψη μου : πὺς δὲ σοῦ φτάνει τάχα,
ποῦ σὲ θωροῦ μὲ δάκρυα τὰ μάτια μου μονάχα ;...

Ἐλα.

Δὲ δύναμαι νὰ ξήσω ἐδῶ στὴν πλάνη
ἄχ ! μουδιῶσ' ἡ καρδιά μου στὴν ἀπάτη,
μιὰ μοναξιά ἀπέραντη ζητᾷ τὸ μάτι,
ποθῶ ἀγέρι τοῦ βουνοῦ νὰ μὲ γλυκάνῃ.

Ἐλα μαζί στὰ ἔρμα ἐκεῖνα μέρη,
νὰ μὲ χαδέβουν τὰ δόλομαξα μαῖλιά σου,
τὴ σφοδρά μου νὰ ξεγίνω στὰ φιλιὰ σου
καὶ νὰ χυθῶ σ' ὁμορφο κόσμο, πλάνο ἀστέρι.

Ἐλα ἐκεῖ· μιὰ χρυσοκέντητη νεφέλη
ἀίμνητο στεφάνι θὰ σοῦ πλέξω,
καὶ θὰ νὰ ψάλλουν τὴν ἀγάπην μας ἀγγέλοι.

Κι ἀπ' τῆς ἀβγῆς τὰ φωτιστάλαχτα διαμάντια
στολίδια τῷ ματιῷ σου νὰ διαλέξω
σὰν τρεμολάμπου χρυσοπράσινα ἀγνάντια.

Ἡ ἄπονη.

Κρατῶ τὸ δίκωπο μαχαίρι,
τῆς λέγω : ἄχ ! θὰ σκοποθῶ !
ἡ ἄπονη χαμογελάει
οὔτε μοῦ λέγει νὰ σταθῶ.

Σκύβω στὰ πόδια της μὲ κλάμα
σκληρὸς ἀράτης ταπεινός,
οὔτ' ἕνα δάκρυ της μὲ βρέχει,
καὶ μὲ πλακών' ὁ οὐρανός.

Σκίζω τὰ στήθια μου τῆς βγάζω
ματοβαμμένη τὴν καρδιά μου·
κ' ἐνῶ στὰ χέρια σπασταράει,
στὴ γῆς καὶ κείνη τὴν πετάει.
καὶ κρᾶζει τὰ πονό της στήθια :
—μὴ μοῦ λερώσης τὴν ποδιά μου !

Ἄκου.

Ἄκου ! ψηλὰ στὶς λαγκαδιές. στὰ βυυνοπλάγια πέρα,
πὺς τοῦ βοσκοῦ, κλαψήρικη, ἀνιτλιεὶ ἡ φλογέρα·
ἄκου τὰ ῥοδόνια πὺς λαλοῦν, παραπονιάρικα τραγοῦδια
κοίτα πὺς γέρνουνε χλωμά. καὶ μαρμαίοντα τὰ λου-
[λούδια.

Ἄκου ! πὺς γέβγουν οἱ μυρωδιὲς τρεμουλιασὰ
[σιτάρει,

ιδέε, σὰ διαγμένα τὰ ποπλὰ μισέβουν ταῖρι, ταῖρι,
ἄκου βαθιὰ τὶς ἔρμαιές, ποῦ βιαστικὰ ἀφροκυλοῦνε,
ἄκου, τὰ κύματα βαριά, στὰ περιγίδια πὺς βογγοῦνε.

Κοίτα, τὰ σύννεφα ψηλά, μακροταξί·δεφτα διαβαίνουν,
κοίτα, τὰ δάκρυα πὺς κυλοῦ στὰ ξεγυρνήματα καὶ δαί-
[νον.

κοίτα, καὶ κλεῖσε ὅλ' ἀπὸ σὲ μιὰ θλιμμένη ὁρμονία,

βάζοντας τὸ ξόφυλλο) α' Ἡ Νέα Διαθήκη κατὰ τὸ
Βατικανὸ χειρόγραφο μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέ-
ξαντρο Πάλλη. Δίχως ἄλλο ὁ γέρο-Σεβαστὸς εἴ-
τανε δῶ... Νὰ καὶ ἡ κάρτα τοῦ ! (Δείχνει τὸ Βαγ-
γέλιο).

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (σοβαρά). Τὸ Βαγγέλιο εἶναι
δικό μου.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (ἀπορώνας). Δικό σου ; Τὸ
βέβηλο ; Τὸ προδοτικὸ ; Στὰ χέρια ἐνὸς πρόμαχου
τῆς γλώσσας καὶ τῆς θρησκείας ;

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Πρὶ Πρόμαχος !.. Τὰ πρόκοφα !..
Ἀποστρατεύτηκα πιά ἀπ' αὐτὸ τὸ προμαχίλι...
Τοῦ λόγου σου μένεις ἀκόμα, θαρρῶ...

(Ἡ Ἐλπίδα καὶ ἡ Ρήνα τραβηγμένες σὲ μιὰν ἄκρην
κρυφοκουβεντιάσουν καὶ χαμογελοῦν).

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (σοβαρά). Μένω βέβαια καὶ θὰ
μένω. Ἡ πατρίδα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ στρατιῶτες πι-
στούς. Οἱ λιποτάχτες ντυφεκίζονται.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Πρῶτα πρῶτα ὅμως ἡ πατρίδα
ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀθρώπους ποῦ νάγαποῦν τὴν Ἀλή-
θεια. Στρατιῶτες τῆς Ἀλήθειας χρειάζομαστε, κι
αὐτοὶ θὰ μᾶς φτειάσουνε στρατιῶτες καὶ γιὰ πό-
λεμοι !..

Η ΕΛΠΙΔΑ (δυνατά). Νὰν τονέ ρωτήσουμε τὸν
ἴδιο. Δὲ μοῦ λέτε, κ. Φωστήρα ! Ὁ μακαρίτης ὁ

πατέρας σας δὲ λεγότανε Φωτῆς :

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ἔτσι φαίνεται...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Καὶ τὰλλάξτε λόγου σας τὸνομα
καὶ γινήκατε Φωστήρας ;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Δὲν μπορούσα νὰ περάσω ὅλη
τὴ ζωὴ μου φορτωμένος τέτιο χυδαῖο ὄνομα.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ἀρνήθηκες τὸν πατέρα σου γιὰ
νὰ ξεγεννίσεις τάχα τὸνομά σου ;

Η ΡΗΝΑ. Τότε καλύτερα νὰ βαπτίζοσάστε
Πῦρ... ὁ κ. Πῦρ !..

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ὁ κ. Πῦρ !.. Τί ὥραϊο, τί εὐγε-
νικὸ ὄνομα !.. (Ξαναρχίζει τὴν κουβέντα μὲ τὴ Ρήνα).

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (εἶτι ἀδιάφορα). Χμ ! Γυναί-
κες !.. Γυναίκες !.. (Στὸ Γιάννη, μυστικῶς). Νὰ
τοῦ πῶ, Γιάννη...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Λέγε.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (δείχνοντάς του τὸ Βαγγέλιο).
Ἐλα, ἄσ' τὰ χωράτα... Δικό σου δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ
βέβηλο βιβλίον...

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Ἀσὲ τὸ κατόν, γιατί φοβόμαι
πὺς στὰ χέρια σου ἀρχίζει νὰ γίνετα στ' ἀλήθεια
βέβηλο...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (πειτώντας τὸ Βαγγέλιο στὸ ντι-
βάνι). Αὐτὸ τὸ πεσκέσι μᾶς ἔφερες ἀπὸ τὸ στεγνὸ
σου τὸ ταξίδι ; Ἡ μήπως ὁ πατέρας σου πρὶ σὲ